

Tarih: 29.8.23

Cumhuriyet Meclisi Başkanlığı,
Lefkoşa.

“Askeri Suç ve Cezalar (Değişiklik) Yasa Önerisi”ni ilişikte sunar, İçtüzüğün 81’inci maddesi uyarınca gereğini saygılarımla arz ederim.

Jufan Erharman

Fazilet Özdenefe

Onur Talat

Ürün Soçralı

Şila Usar

Ceyhan Birinci

Biray Hamzaoğlu

Şita Çolakoğlu

Fide Kürsat

Ali Z Besi

Esat Şahali

Doğuş Derya

Fikri Toros

Samir Övül

Arın Akemoy

Teberriken Ulsay

Devrim Baran

Armağan Cardan

İsmail

Askeri Suç ve Cezalar (Değişiklik) Yasa Önerisi

Genel Gerekçe:

1983 yılında yürürlüğe giren Askeri Suç ve Cezalar Yasası'nın bazı hükümleri günümüz modern hukuk devletlerinin insan hakları alanında ulaştığı noktanın gerisinde kalmıştır. Bu hükümlerin başında, ölüm cezasına ilişkin olanlar gelmektedir. Bu ceza, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Anayasası'nın 15'inci maddesinde ve 2014 yılında yapılan değişikliklere kadar da Fası 154 Ceza Yasası'nda yer almasına karşın on yıllardır hiç uygulanmamış, yargı organı bu ceza ile ilgili görüşünü bu şekilde ortaya koymuştur. Bunun yanında Avrupa Konseyi de önce Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) ek 6'ncı Protokolle bu cezanın uygulanma alanını daraltmış, daha sonra da ek 13'üncü Protokolle cezayı tamamen kaldırmıştır.

Bu Öneri'yle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti halkının Avrupa'da var olan insan hakları seviyesinde bir modern hukuk devletine sahip olma iradesinin hayata geçirilmesi amacıyla ve 2014 yılında Fası 154 Ceza Yasası'ndan ölüm cezasının çıkarılmasıyla da paralel olarak ölüm cezası Askeri Suç ve Cezalar Yasasından (Esas Yasa) çıkarılmıştır. Ölüm cezasının Esas Yasa'dan çıkarılması ile bağlantılı olarak, ölüm cezasına tabi suçlar, ölüm cezası ile ilgili kısımları çıkarılmak üzere, Esas Yasa'daki orijinal metne bağlı kalınarak, yeniden düzenlenmiştir.

Öneri, ayrıca, Esas Yasanın düşünce ve ifade özgürlüğü alanında modern hukuk devletlerinde ulaşılan seviyenin çok gerisinde kalan hükümlerini de kaldırmıştır. KKTC Anayasası'nda düşünce özgürlüğü, "Düşünce, Söz ve Anlatım Özgürlüğü" başlığı altında 24. maddede düzenlenmiştir. AİHS'de ise ifade özgürlüğü 10. Madde altında korunmaktadır. Bireylere görev ve sorumluluklar da yüklediği kabul edilerek bu hakların gerek KKTC Anayasası gerekse de AİHS altında ulusal güvenlik, anayasal düzen, kamu güvenliği, kamu düzeni, yargının otorite veya tarafsızlığının sürdürülmesi, vb. gerekçelerle sınırlandırılabilmesi de öngörülmektedir. Bu çerçevede, düşünce/ifade özgürlüğü ile kişilerin özel hayatının gizliliği ve itibarının iftiralara karşı korunması arasındaki dengenin kurulması hukuk sistemleri ve mahkemeler açısından hiçbir zaman kolay olmamıştır. Kurumların veya makamların manevi şahsiyet veya itibarının korunması amacıyla bireylerin ifadelerinden ötürü ceza yasaları kapsamında yargılanması ise insan hak ve özgürlükleri açısından başlı

Esas Yasa'nın 26. Maddesi 'tahkir ve tezyif' gibi aslında çok soyut ve yorumlanma alanı çok geniş bir ifade ile 10 yıla yargılanabilecek bir suç düzenlemektedir ve kişi hak ve özgürlükleri açısından ciddi tehlikeler barındırmaktadır. AB ülkelerindeki mevzuatlar değişiklikler gösterse de özellikle AIHS'e taraf olan ülkeler için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) içtihatları ifade özgürlüğünü özellikle siyasi eleştiriler anlamında ciddi surette korumaktadır. AIHM iki geleneksel hak olan ifade özgürlüğü ve kişinin itibarı ve özel hayatına dair haklarının korunmasını hep dengede tutmaya çalışmıştır. Ortaya konan kısıtlama ile ilgili zorunluluğun meşruiyeti ve orantısallık her zaman aranmış ve siyasilere karşı basına daha çok koruma sağlamış ve politikacıların kendilerine karşı yapılan eleştirilere karşı daha çok toleranslı olmaları gerektiğini savunmuştur. Hal böyle iken, Güvenlik Kuvvetleri gibi çok önemli bir kurumumuz dahi olsa, kurum manevi şahsiyetinin AIHM'in ortaya koyduğu içtihatların dışında değerlendirilmesi kişi hak ve özgürlükleri açısından zarar verici nitelikte ve politik eleştiriler söz konusu olduğunda, basının gazetecilik faaliyetlerini ve kamu yararına ilişkin tartışmaları da olumsuz yönde etkileyebilecek niteliktedir. AIHM kararlarına göre ifade özgürlüğü, sadece lehte olduğu kabul edilen veya zararsız veya ilgilenmeye değmez görülen 'haber' ve 'düşünceler' için değil, ama ayrıca devletin veya toplumun bir bölümünün aleyhinde olan, onlara çarpıcı gelen, onları rahatsız eden haber ve düşünceler için de uygulanır. Bunlar, çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleridir; bunlar olmaksızın demokratik toplum olmaz.

Esas Yasa'nın 29. maddesi halkı veya asker kişileri askerlikten soğutucu nitelikte yayın yapmayı, telkinde bulunmayı veya kamuya açık bir yerde söylev vermeyi, 3 yıla cezalandırılabilen bir suç olarak düzenlemektedir. AIHM içtihatlarına bakıldığı zaman halkı askerlikten soğutma suçuna vücut verecek ifadelerin, şiddet içermesi, toplum için ağır ve kesin bir tehlike oluşturması gerektiği belirtilmiştir (*Savda v. Türkiye*, 15.11.2016). İfadelerin yanlış, rahatsız edici, kaygılandırıcı, karşıt ve ölçsüz olmasının, suçun oluşumu için yetmediği; şiddet içermediği müddetçe çoğunluğun görüşüne aykırı olan görüşlerin, halkı askerlikten soğutma suçunu oluşturmaya elverişli olmadığı kabul edilmiştir.

Esas Yasa'nın 26. ve 29. maddelerinin kaldırılması ile mevzuatta bir açık olmayacağı, Haksız Filler Yasası ve sair mevzuat altında, belirli hallerde yine işlem başlatılabileceği ve bu yasalar altındaki hükümlerin kaldırılan maddelerin korumayı amaçladığı menfaatler açısından yeterli olduğu düşüncesi ile bu Öneri yapılmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

- Madde 1. Yasanın kısa ismi düzenlenmiştir.
- Madde 2. Güvenlik Kuvvetleri Mahkemesinin yargı yetkisine giren suçlara verebileceği cezaların, ölüm cezası çıkarılmak suretiyle düzenlenmesi amaçlanmıştır.
- Madde 3. Ölüm cezasının Mahkeme tarafından verilebilecek cezalardan çıkarılması ile bağlantılı olarak, “Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesi” yan başlıklı 6’ncı maddenin Yasadan çıkarılması amaçlanmıştır.
- Madde 4. Esas Yasanın 8’inci maddesinin (2)’inci fıkrasının (a) bendinde yer alan ‘ölüm cezası’ ifadesinin çıkarılması amaçlanmıştır.
- Madde 5. Esas Yasanın 17’inci maddesinin (3)’üncü fıkrasında yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 6. Esas Yasanın 18’inci maddesinin (2)’inci fıkrasında yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 7. Esas Yasanın 21’inci maddesinin (2)’inci fıkrasında yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 8. Esas Yasada yer alan “Manevi şahsiyetin tahkir ve tezyifi” yan başlıklı 26’ncı maddenin kaldırılması amaçlanmıştır.
- Madde 9. Esas Yasada yer alan “Askerlikten Soğutma” yan başlıklı 29’uncu maddenin kaldırılması amaçlanmıştır.
- Madde 10. Esas Yasanın 33’üncü maddesinde yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 11. Esas Yasanın 34’üncü maddesinde yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 12. Esas Yasanın 35’inci maddesinin (3)’üncü fıkrasında yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 13. Esas Yasanın 36’inci maddesinde yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 14. Esas Yasanın 48’inci maddesinde yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 15. Esas Yasanın 49’uncu maddesinde yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.
- Madde 16. Esas Yasanın 58’inci maddesinin (2)’nci fıkrasında yer alan ‘ölüm cezası’nın ‘ömür boyu hapis cezası’na değiştirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 17. Yasanın yürürlüğe girişini düzenlemektedir.

BUGÜN
KRİS

Askeri Suç ve Cezalar (Değişiklik) Yasa Önerisi

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi aşağıdaki Yasayı yapar:

- Kısa İsim
29/1983
34/1995
50/2006
8/2009
1. Bu Yasa Askeri Suç ve Cezalar (Değişiklik) Yasası olarak isimlendirilir ve aşağıda "Esas Yasa" olarak anılan Askeri Suç ve Cezalar Yasası ile birlikte okunur.
- Esas Yasanın
5'inci
Maddesinin
Değiştirilmesi
2. Esas Yasa, 5'inci maddesinin (1)'inci fıkrası kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni (1)'inci fıkra konmak suretiyle değiştirilir:
- "(1) (a) Hapis,
(b) Tard,
(c) Rütbenin geri alınması,
(d) Para Cezası,
(e) Ceza Yasasının öngördüğü diğer cezaları verebilir."
- Esas Yasanın
6'ncı
Maddesinin
Değiştirilmesi
3. Esas Yasa, 6'ncı maddesi kaldırılmak suretiyle değiştirilir.
- Esas Yasanın
8'inci
Maddesinin
Değiştirilmesi
4. Esas Yasa, 8'inci maddesinin (2)'inci fıkrasının (a) bendi kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni (a) bendi konmak suretiyle değiştirilir:
- "(a) 3 yıl veya daha fazla hapis cezasına çarptırılanlar."
- Esas Yasanın
17'nci
Maddesinin
Değiştirilmesi
5. Esas Yasa, 17'inci maddesinin (3)'üncü fıkrası kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni (3)'üncü fıkra konmak suretiyle değiştirilir:
- "(3) (1)'inci ve (2)'nci fıkralarda belirtilen suçlar, yabancı veya düşman devlet çıkarına veya lehine veya namına işlendiği veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin harp hazırlıklarını veya harp yetenek ve gücünü veya askeri hareketlerini tehlikeye koymuşsa sanığa ömür boyu hapis cezası verilir."
- Esas Yasanın
18'inci
Maddesinin
Değiştirilmesi
6. Esas Yasa, 18'inci maddesinin (2)'nci fıkrası kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni (2)'nci fıkra konmak suretiyle değiştirilir:
- "(2) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile harp halinde bulunan bir devlet veya toplum lehine işlenmiş veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni veya askeri hareketlerini tehlikeye düşürmüş olması halinde ömür boyu hapis cezası verilir."

- Esas Yasanın 21'inci Maddesinin Değiştirilmesi 7. Esas Yasa, 21'inci maddesinin (2)'nci fıkrası kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni (2)'nci fıkra konmak suretiyle değiştirilir:
- “(2) (1)'inci fıkrada belirtilen suçun düşman veya yabancı bir devlet veya toplum lehine işlenmesi veya Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin harp hazırlıklarını veya harp gücünü veya yeteneğini veya askeri hareketlerini tehlikeye koymuş olması halinde sanığa ömür boyu hapis cezası verilir.”
- Esas Yasanın 26'ncı Maddesinin Değiştirilmesi 8. Esas Yasa, 26'ncı maddesi kaldırılmak suretiyle değiştirilir.
- Esas Yasanın 29'uncu Maddesinin Değiştirilmesi 9. Esas Yasa, 29'uncu maddesi kaldırılmak suretiyle değiştirilir.
- Esas Yasanın 33'üncü Maddesinin Değiştirilmesi 10. Esas Yasa, 33'üncü maddesi kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni 33'üncü madde konmak suretiyle değiştirilir:
- “Birlik ve 33. Sorumluluğu altında bulunan birliği veya Saireyi savunma aralarını veya askeri eşyayı veya Düşmana Terk kendisine emanet edilen yeri savunma araç ve veya Düşmana olanaklarını tümüyle kullanıp tüketmeden terk Teslim eden, düşmana veya düşman çıkarına başkasına teslim eden komutan suç işlemiş olur ve ömür boyu hapis cezasına çarptırılır.”
- Esas Yasanın 34'üncü Maddesinin Değiştirilmesi 11. Esas Yasa, 34'üncü maddesi kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni 34'üncü madde konmak suretiyle değiştirilir:
- “Kendiliğinde 34. Görevinin gerekli kıldığı her şeyi önceden n Düşmanla yerine getirilerek emri altındaki birliğin Teslim silah teslimi yapması için düşmanla teslim Şartlarını kendiliğinden görüşerek anlaşılan Görüşme komutan suç işlemiş olur ve ömür boyu hapis cezasına çarptırılır.”
- Esas Yasanın 35'inci Maddesinin Değiştirilmesi 12. Esas Yasa, 35'inci maddesinin (3)'üncü fıkrası kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni (3)'üncü fıkra konmak suretiyle değiştirilir.
- “(3) Çarpışmanın harbe veya tahribat veya herhangi bir kimsenin ölümüne sebebiyet vermesi halinde sanık ömür boyu hapis cezasına çarptırılır.”

Esas Yasanın 36'ncı Maddesinin Değiştirilmesi	13	Esas Yasa, 36'ncı maddesi kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni 36'nci madde konmak suretiyle değiştirilir: "36. Emirlere karşı gelerek veya makul neden olmaksızın, barış, genel veya kısmi mütareke veya ateşkes şartlarını ihlal ederek çarpışmayı tekrar başlatan veya uzatan asker kişi suç işlemiş olur ve ömür boyu hapis cezasına çarptırılır."
Esas Yasanın 48'inci Maddesinin Değiştirilmesi	14	Esas Yasa, 48'ninci maddesi kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni 48'inci madde konmak suretiyle değiştirilir: "Kaçak- 48. Seferberlik veya harp zamanında amirinin yazılı izni veya yazılı emri olmaksızın düşmana giden veya komutanı tarafından yer yer saptanan veya düşmanla temas gelinebilecek sınırları bilerek geçen veya düşmanın çevirdiği bölge veya yerden kaçan askeri bir şahıs suç işlemiş olur ve ömür boyu hapis cezası ile cezalandırılır."
Esas Yasanın 49'uncu Maddesinin Değiştirilmesi	15	Esas Yasa, 49'uncu maddesi kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni 49'uncu madde konmak suretiyle değiştirilir: "Düşman 49. Bağlı olduğu birliği düşman karşısında terkederek askeri bir şahıs suç işlemiş olur ve ömür boyu hapis cezası ile cezalandırılır."
Esas Yasanın 58'inci Maddesinin Değiştirilmesi	16	Esas Yasa, 58'inci maddesinin (2)'nci fıkrası kaldırılmak ve yerine aşağıdaki yeni (2)'nci fıkra konmak suretiyle değiştirilir. "(2) (1)'inci fıkrada belirtilen suçun silahlı olarak veya hizmet sırasında veya toplu asker karşısında veya silah veya tehlikeli bir aletle işlenmiş veya amir veya üstün yaralanmış olması halinde sanık 10 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Amir veya üstün ölümü halinde, Ceza Yasasının ilgili kurallarına bağlı olmak koşuluyla sanık hakkında ömür boyu hapis cezası verilebilir."
Yürürlüğe Giriş	17.	Bu Yasa, Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten başlayarak yürürlüğe girer.